

Canigó Blues

Carles Sarrat

Calligraf
Narrativa

Canigó Blues

Carles Sarrat

Edicions Cal·lígraf

Figueres, 2024

Primera edició — octubre de 2024

Publicació

Edicions Cal·lígraf, SL

Monturiol, 2, 1r 1a

17600 Figueres

Tel. (0034) 615 261 764

www.edicionscalligraf.com

info@edicionscalligraf.com

Correcció

PTA

Disseny i maquetació

Plàcid Busquets

Impressió

DC Plus, Serveis Editorials

© de la il·lustració de portada

Isabel Mencion

© del text

Carles Sarrat

ISBN

978-84-129379-0-9

Dipòsit legal

GI 1353-2024

© d'aquesta edició

Edicions Cal·lígraf, SL

*Queda rigorosament
prohibida, sense
l'autorització per escrit
dels titulars del copyright,
la reproducció parcial
o total d'aquesta obra
per qualsevol mitjà o
procediment, incloent-hi la
reprografia i el tractament
informàtic. Les infraccions
d'aquests drets es troben
sotmeses a les sancions
establertes a les lleis.*

Taula

Helena	11
Alexandre	85
Jacky	137
Epíleg	189

El veritable enemic és l'oblit
JOSEP M^A CAPDEVILA

Helena

Al final, tots ens convertim en històries

MARGARET ATWOOD

El primer cop que vaig acompanyar Norbert a l'hospital era al principi del mes d'abril. Em va telefonar el dia abans per demanar-me ajuda i explicar-me que havia renunciat per sempre a fer reparar l'auto i que ja no en tindria mai més. De sempre he conegut els seus problemes amb els seus cotxes de tercera o quarta mà. Quantes vegades amb l'Alex el vam acompanyar a la porta d'un desballestador i el vam esperar un parell d'hores abans que tornés amb la cara sutjosa, portant entre les mans greixoses un disc d'embragatge o una junta cardan que havia hagut de desmuntar ell mateix. Ara diu que tot això s'ha acabat, que ni pot agenollar-se i encara menys arrossegar-se a sota d'un vehicle. Mai he sabut si la seva ciència de la mecànica era fruit d'un dot o, més prosaicament, per qüestions econòmiques. És veritat que de tota la vida no l'hem vist mai amb un auto nou.

A les onze, el vaig deixar al *drop off* de l'hospital, com es diu ara del rectangle de quitrà on pots estacionar tot just dos minuts. Li vaig donar el braç fins a l'ascensor exterior. Camina amb dificultat, però per ara refusa la ca-

dira de rodes. Per a mi és com un signe. Quan ho accepti, malament. Va entrar a l'ascensor, va donar la volta i em va mirar iniciant un somriure. No vaig veure com se li acabava en tancar-se les portes automàtiques.

L'havia d'anar a cercar a partir de les tres de la tarda. Em va comentar que si m'havia demanat de menar-lo fins aquí era excepcional, perquè no havia tingut temps d'encarregar l'ambulància. Vaig pensar que més aviat havia tingut mandra. Com a malalt crònic pateix una doble afecció: la malaltia mateixa i la fòbia de tot aqueixa paperassa administrativa, especialment la de la seguretat social. En camí, va remugar, disgustat amb tots els discursos que fa anys que duren sobre el seu cas. Ara té la impressió que «el passen» amb tot allò del trasplantament. Vaig engegar el motor. Com que semblava que no hi havia cap guàrdia vaig sortir per la via reservada per a les ambulàncies.

Passant davant de la part antiga que resta encara de l'hospital vell, vaig donar un cop d'ull com sempre a la façana del segle XIX amb la inscripció gravada en la pedra *Hospice*. Això per dir que vaig néixer al carrer de l'Hospici però, no pas aquí a Perpinyà, sinó a Prada on els avis tenien la casa pairal d'ençà de quatre o cinc generacions. O potser més.

A finals del vuitè mes d'embaràs, la mare va preferir deixar Perpinyà on vivia, per instal·lar-se a casa dels seus pares on vaig néixer poc després. Un lloc on sempre ella havia trobat equilibri i serenor. Els Massot eren una família pradenca notòria, potser una mica influent segons els períodes, però res de molt rellevant dins la vida del poble: cap batlle, cap conseller general, cap diputat. Simplement, tres o quatre generacions seguides de respecta-

bles comerciants, més ben dit de negociants de llenya i carbó. Llavors la majoria de la gent cuinava i s'escalfava amb aquests dos combustibles.

Fou el meu rebesavi, Gelabert Massot que, l'any 1877, cansat de la feina esgotadora de carboner i dels mesos passats lluny de la família dins els boscos del Canigó o de les Garrotxes, va optar per la compravenda en lloc de la fabricació. En canvi, el seu germà Joaquim va continuar la vida de boscaters.

Al fons del corredor central de la casa dels Massot, una porta s'obria als magatzems i al gran pati on es guardava l'estoc de tots els productes. Les diferents mercaderies eren separades per uns alts envans de fusta. Feien l'efecte d'unes tarteres fosques. Una vegada vaig provar enfilar-m'hi amb el resultat d'acabar mig colgada i negra de dalt a baix. Antracita, coc, hulla, boles i briquetes de motlle, carbó vegetal eren els principals productes que es venien a granel o lliurats en saques. Sota un gran hangar al fons es trobava el sector de la llenya amb la serra circular i una màquina d'asclar troncs. L'empresa tenia tres empleats, dos pels lliuraments i un obrer, Quico, que mantenia el magatzem i preparava les comandes. Quico, que era de Serdinyà, es mostrava sempre amatent amb mi. Sovint arribava al matí a la feina amb algunes pomes, abricots, castanyes o caquis del seu jardí, segons temporada. Picava a la finestra de la cuina i ho deixava a la padrina: «És per a la nina!» Ho precisava sempre.

Posseïem dos camions, un de blau molt petit que assegurava els lliuraments pels carrers estrets dels pobles i un Berliet de trabuc amb caixa basculant. L'avi era també l'únic de tota la comarca a posseir un dels primers car-

ros elevadors. De marca Manitou, era una mena de tractor enrevessat que servia per a carregar els camions. Tot aquest petit món industrial m'interessava un munt i, als sis anys, sabia perfectament distingir l'hulla de l'antracita o l'alzina del faig.

—És pas possible! Com una nina se pot interessar per un indret tan brut?

Eren els mots de l'àvia Agnès quan me veia entrar a casa amb la roba i les sabates empolsegades.

A mi, em fascinava l'origen del carbó. A la biblioteca del saló hi havia una enciclopèdia antiga amb tot un capítol sobre el món miner: fotos de minaires, de gàbies d'ascensor, de l'interior dels pous, de plànols i dibuixos de seccions, talls de venes i de jaciments, de trens de vagonetes, de galeries i túnels... i tot això s'allargassava sota dels nostres peus. Un món que existia realment, però que no es veia mai. També m'agradava mirar els papers que es trobaven sobre la taula del despatx de l'avi, just a l'alçada del meu nas. Els rebuts i les factures venien gairebé tots de França endins. Examinava les capçaleres que tenien un aire exòtic per a mi. Els proveïdors de l'avi eren companyies mineres de diferents llocs que no sabia situar, però els noms dels quals m'eren habituals. Alguns sonaven com rodolins: mines de Denain, Liévin, Anzin, totes al nord de l'estat francès. També hi havia la mina de la Grand-Combo a les Cevenes llenguadocianes, un nom que per mi retirava al d'una coneguda cobla-orquestra de la comarca.

El negoci va mantenir-se així gairebé sense canvis durant generacions passant pel meu besavi Silvestre, després per l'avi Eduard i posteriorment al meu oncle Joan,

el germà de ma mare. Fou en Joan que va saber convèncer son pare, l'avi Eduard, d'instal·lar l'empresa als afores del poble. El lloc encara no es deia zona industrial, però de fet n'era una abans d'hora. Se situava a la sortida sud de la vila, prop de l'embranchement cap a la travessera que va cap a Els Masos. El ram de l'energia a la postguerra començava a canviar, especialment amb l'arribada del fuel domèstic i de les calderes individuals. Calia instal·lar grans dipòsits pel combustible i tot i que la pol·lució i la seguretat no eren gaire de moda, el sentit comú imposava allunyar-se un xic dels habitants del poble. Ja era adolescent quan es varen fer els canvis. La nova empresa continuava comercialitzant carbó i llenya, però havia perdut l'encant dels anys passats. Sobretot pel que fa a la flaire del fuel que s'escampava fins a l'interior dels despatxos.

Guardo l'agenda del besavi Silvestre de l'any 1921 on apuntava cada dia les vendes amb el nom del client, el lloc del lliurament i l'import en francs. Quan es tractava d'un deute, envoltava el nom del client. Moltes de les persones hi apareixien pels seus renoms com passava en aquells temps: la família Bès eren Estampat; els Parès, Casadet; els Sensevy, Catacling; els Roca, Petronill; els Fabre, Costella de llop; els Saporta, Bonaparte o els Riubanys, Peu d'oca... El nostre era els Quims perquè a cada fratria de la família Massot, el fill segon, quan n'hi havia, portava el prenom Joaquim. Era una tradició familiar que es va acabar amb la meua generació. A més, com que hi devia haver una altra casa amb el mateix sobrenom —o si s'havia de ser més precís— nosaltres érem els Quim de la Bassa, que és el barri a baix del poble, a prop de la ribera.

Un dia d'estiu, als tretze o catorze anys, passejàvem

amb amigues i vam passar pel carrer del Portal del Cim on vivia un parent allunyat, un Massot també. Prenia la fresca davant de casa seua, assegut a cavall de la cadira. No l'havia vist des de feia anys. El vaig saludar, tractant-lo de vós com eren els usos aleshores. Em va reconèixer, es va aixecar i se'm va apropar. Sense dir res, em va fer girar la cara pitjant l'índex sobre el meu mentó com per examinar-me el perfil i sentencià: «Tu, ets una Quim!» Segur que ho deia per la forma del meu nas. Els Massot tenim un nas una mica llarg. El trobo ben dibuixat, recte, elegant; tot plegat més aviat bonic, diria. Però una miqueta llarg. És el nostre segell de la família. Tot i que per l'administració em dic Majoral pel nom del meu pare, em sento profundament una Massot.

L'avi Eduard, a més d'apuntar comptes i ocurrencies, també indicava a l'angle superior de cada pàgina del seu registre, amb tres o quatre mots, el temps que feia aquest dia. Una mina per un investigador de la meteorologia del segle passat.

Aquell dia, quan vaig tornar a l'hospital a les tres, Norbert ja era a fora, assegut sobre un banc prop de la sortida, conversant amb un senyora ja gran que fumava, una mà engrapada al pal del seu flascó de perfusió i l'altra pinçant elegantment una cigarreta entre el polze i l'índex. En veure'm arribar es va acomiadar amb cortesia de la seva interlocutora. Ho intuïa pel somriure i els afables moviments del seu cap. Vam caminar fins al pàrquing, lentament, i vam pujar a l'auto. Esbufegava una mica i tenia un ample embenat a l'avantbraç. En camí, em va explicar

que segons el metge tindria potser una altra possibilitat de trasplantament. Una enèsima. Haurà de tornar, com cada vegada a Montpeller a trobar-se amb el professor Saffont. Amb l'Alex, el meu home, n'hem parlat més d'una vegada. Norbert suporta de més en més difícilment l'hemodiàlisi, la fistula, els hematomes i sobretot les tres sessions setmanals d'entre tres o quatre hores de durada. Ara fa tres anys —potser quatre, el temps passa tan de pressa— que Norbert espera un donant. No va ser possible assolir-ne amb la família, la seua germana no està en prou bona salut i entre la gent més jove sols té dos nebots que viuen lluny i amb qui no té prou entrellat per demanar-los una cosa tan important com la cessió d'un ronyó que, quan s'hi pensa, és un veritable despreniment. La seua sort, si es pot dir així, seria el trist fruit d'una mala sort. No hi ha més remei que esperar que algú pateixi un accident. I preferentment una persona jove.

Norbert havia sigut sempre un noi sòlid i vigorós. La primera alerta es va produir un dia d'excursió amb l'Alex. No recordo si Jacky es trobava amb ells. Va tenir una punxada en plena muntanya, breu però prou alarmant perquè al tornar acceptés d'anar a consultar, ell que defugia doctors i medecines. Li van diagnosticar insuficiència renal. Però va saber de seguit que era massa tard per parar l'avenç de la malaltia. I tot s'agreuà ràpidament.

Vam arribar a davant de casa seua, a Sant Esteve, un poble dels afores de Perpinyà ara gairebé incorporat als suburbis de la capital. És una caseta tota simple, de planta baixa, blanca amb contravents verd fosc. El seu nom, *Sol*